

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VANDENS ĮSTATYMO
NR. VIII-474 15 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vandens įstatymo 15 straipsnio pakeitimą paskatino siekis atlaisvinti žuvų migracijos kelius ir Lietuvos upėse atkurti ekologinę pusiausvyrą.

Lietuvoje žuvų migracijos kelias siekia apie 450 kilometrų, tačiau jį trikdo dirbtinės kliūtys upių vagose: hidroelektrinių užtvankos, šliuzai, slenksčiai ir kt. Jie pažeidžia nusistovėjusią ekologinę pusiausvyrą, daro didžiulį neigiamą poveikį aplinkai (šių upių pakrantėse gausu saugomų teritorijų), sutrikdomas nusistovėjęs upių hidrologinis režimas, vandens temperatūra, pasikeičia ichtiologinės sąlygos, užkirstami žuvų migracijos keliai, sunaikinamos nerštavietės.

Gamtos tyrimų centro duomenimis, iš daugiau nei 1200 Lietuvoje esančių užtvankų žuvitakiai įrengti 25-iose.

1960 m. pastačius Kauno hidroelektrinę ir neįrengus žuvitakio beveik 25 metrų aukščio užtvanka atkirto apie 60 proc. žuvų (lašišų, šlakių, žiobrių) nerštaviečių. Tokiu būdu buvo visiškai panaikintas iš Kuršių marių į Nemuno aukštupį ir jo intakuose migruojančių žuvų kelias.

Gamtininkų teigimu, iki Nemuno užtvankimo Kauno hidroelektrinės tvenkinio ribose buvo sugaunamos 33 žuvų rūšys, o po Nemuno užtvankimo žuvų rūšių sumažėjo iki 24, tokios migruojančios žuvys – lašiša, šlakis – visai išnyko.

Atkūrus žuvitakį, per 30-40 metų pavyktų bent iš dalies atkurti tą žalą, kuri buvo padaryta pastačius Kauno hidroelektrinę ir neįrengus žuvų pralaidos: žuvys pradėtų migruoti Nemuno aukštupiu, pro Merkio baseiną.

Projekto tikslas – atkurti Lietuvos upėse ekologinę pusiausvyrą ir atlaisvinti pagrindinius žuvų migracijos kelius.

Šiam tikslui pasiekti iškeltas uždavinys – įpareigoti hidrotechninių statinių naudotojus užtvankose, kurios yra pirma neįveikiama praeivių žuvų migracijos kliūtis upėse, įrašytose į aplinkos ministro patvirtintą Upių ir ežerų, priskiriamų lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą arba Upių ir ežerų, potencialiai galimų priskirti lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą, ir kurių upių baseino plotas aukščiau užtvankos didesnis kaip 4000 km², iki 2030 m. įrengti veiksmingas žuvų pralaidas.

Įstatymo pataisose numatytas didesnis kaip 4000 km² upių baseinų plotas aukščiau užtvankos leis reikšmingai pagerinti ekologines upių būklę ir sąlygas migruojančioms žuvims.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Seimo narys Linas Jonauskas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančioje Vandens įstatymo redakcijoje nėra numatytas įpareigojimas hidrotechninių statinių naudotojams užtvankose, kurios yra pirma neįveikiama praeivių žuvų migracijos kliūtis upėse, įrašytose į aplinkos ministro patvirtintą Upių ir ežerų, priskiriamų lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą arba Upių ir ežerų, potencialiai galimų priskirti lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą, ir kurių upių baseino plotas aukščiau užtvankos didesnis kaip 4000 km², iki 2030 m. įrengti veiksmingas žuvų pralaidas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma papildyti Vandens įstatymo 15 straipsnį 4 dalimi, kurioje hidrotechninių statinių naudotojai įpareigojami užtvankose, kurios yra pirma neįveikiama kliūtis praeivių žuvų migracijos kliūtis upėse, įrašytose į aplinkos ministro patvirtintą Upių ir ežerų, priskiriamų lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą arba Upių ir ežerų, potencialiai galimų priskirti lašišiniams vandens telkiniams, sąrašą, ir kurių upių baseino plotas aukščiau užtvankos didesnis kaip 4000 km², iki 2030 m. įrengti veiksmingas žuvų pralaidas

Tikimasi, kad šie pakeitimai leis atverti žuvų migracijos kelius, subalansuoti užtvankų išderintas ekosistemas, gerinti upių biologinės įvairovės būklę, padės gausinti Lietuvos vandenyse žuvų išteklius.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Įstatymo projektas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jų plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktu nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo įgyvendinimui neprireiks valstybės biudžeto lėšų.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Užtvankos“, „Žuvų pralaidos“, „Žuvitakiai užtvankose“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia Seimo nariai:

Linas Jonauskas,

Tomas Bičiūnas,

Gintautas Paluckas